

Gamle formsten får nyt liv på Guldagergaard

4. august 2010

”Det skal være den smukkeste kirke i København!” Sådan sagde brygger Jakobsen da han bestilte Jesuskirken i Valby. Her 120 år efter er kirken stadig imponerende, men nogle af de mange specialsten trænger til en udskiftning. Manden, der kan gøre det, findes på det keramiske center Guldagergaard.

KONTAKT + INFO

Guldagergaard

International Ceramic Research Center

Heilmannsvej 31 A

DK-4230 Skælskør

T: +45 5819 0016

E: ceramic@ceramic.dk

W: ceramic.dk

Arbejdsgruppen bag projektet Jesuskirkens Menighedsråd arkitekt Per Axelsen står for den meget omfattende reovering. Da kirken er en historisk bygning, har også Kulturarvsstyrelsen været indblandet samt Nationalmuseet. Det var konservatorer herfra, der anbefalede Guldagergaard som mulig samarbejdspartner.

Richard Saaby holder to røde mursten med buer på toppen op imod hinanden: ”Forskellen er meget lille, men den er der”, siger han. Den ene sten er en originalsten fra

Jesuskirken, den anden er en næsten nøjagtig kopi. Den er lidt for stor og er derfor blevet forkastet. Jo, det er et omfattende arbejde at ramme de gamle flotte formsten nøjagtigt. En formsten er en mursten med en speciel form.

Richard er dog nået et langt skridt i processen. De første nøjagtige kopier er på vej til Teknologisk Institut for at få deres holdbarhed testet. Når stenene har bestået testen, er de godkendt til at indgå i et byggeri.

Man laver da mursten på et teglværk?

Moderne teglværker er i dag lagt an på store produktioner med minimalt forarbejde. Arbejdet med Jesuskirkens specielle sten kræver dog det modsatte: Et stort forarbejde til hver af de ca. 120 forskellige sten, men til gengæld en meget lille produktion af hver sten. Derfor måtte arbejdsgruppen kigge et andet sted hen end teglværkerne. Guldagergaard i Skælskør var helt perfekt. Centeret er kendt for sit brede udvalg af ovne, materiale og værkstedsfaciliteter, som kunstnere fra hele verden kommer for at benytte. Ikke mindst er værkstedsleder Richard Saaby en erfaren keramikker med speciale i form- og modelarbejde. Han og centeret viste sig at have den fornødne know how og ressourcer til den krævende opgave.

Jagten på det HELT rigtige materiale

Richard selv er også optaget af opgaven: ”Det er spændende at være med til at restaurere en af Københavns flotteste kirker, at være med til at gøre en gammel kirke flot igen”. I arbejdet med at fremstille de nye sten har det været et krav, at stenene skulle være helt på linje med originalerne. Derfor har Richard været ekstra omhyggelig med at udvælge det rigtige materiale og den rette metode. Kort sagt, så handler det om fem ting: Ler, farve, temperatur, svindprocent og glasur. Hvert parameter er blevet undersøgt omhyggeligt. F.eks. blev leret, efter mange sammenligninger, fundet hos Peters Hvile Teglværk i Nordsjælland. ”Jeg fik også nogle prøver der var gravet i Jylland, men de blev for lyse”, fortæller han. Det er derfor sandsynligt, at de originale sten også er lavet af ler fra Sjælland – det er jo også tættest på.

Richard Saaby

Richard Saaby er værkstedsleder på Guldagergaard – International Ceramic Research Center i Skælskør. Han er uddannet keramikker og har bl.a. undervist i model- og forarbejde i 20 år.

Guldagergaard

- er et keramisk videns- og formidlingscenter. Keramikere fra hele verden ansøger om arbejdsophold og professionel sparring her. Centeret råder over nordens største koncentration af professionelle keramiske faciliteter.

Billeder

Disse billeder er taget af Guldagergaards kommunikationsmedarbejder Katrine Villadsen. De kan fremsendes i højere opløsning og flere billeder kan fremskaffes hvis det ønskes.

Hvis bedre billeder ønskes har vi endvidere kontakt til en professionel fotograf, men I er naturligvis også velkomne til at besøge os.

To fluer med et smæk

I jagten på den rigtige farve opdagede Richard noget uventet, der skulle vise sig at være en fordel. For at opnå en ligeså mørk rød som de originale sten, brændte han leret ved lidt højere temperatur, end de originale sten fik da de blev lavet. Her opdagede han, at den høje temperatur havde den gode sideeffekt, at stenene blev hårdere og mindre porøse. Dermed opnåede han sten, som han mener er ekstra holdbare. Testen på Teknologisk Institut vil snart vise, om han har ret!

Nye og gamle sten i skøn forening

I gamle dage – ja, det er altså kun ca. 120 år siden – blev stenene meget forskellige i produktionen. Selvom de nye sten bestemt ikke er ens, så er de dog mere ensartede end de originale. Så hvordan passer de sammen nu? Det problem løser sig helt af sig selv. Det er nemlig ikke hele områder i murene der skal restaureres, men derimod enkelte sten rundt omkring. På den måde bliver de nye sten blandet godt ind mellem de gamle.

Processen

Processen foregår i korte træk ved, at den originale sten først bliver målt meget nøjagtigt op. Derefter sættes denne data ind i et tegneprogram, så Richard kan justere stenen op og ned virtuelt i forhold til de reelle proportioner. Ud fra tegningerne kan han lave modeller af originalstenen i forskellige størrelser, som han så laver sine forme efter. Nu kan han producere kopier af originalstenen i forskellige størrelser og derved afprøve hvordan forskellige brændinger virker på stenene. Efter brænding kan han sammenligne stenene med den originale for derved at finde ud af, hvilken størrelse og type brænding der giver det resultat, der ligger absolut mest op ad originalen. Her tæller parametre som størrelse, farve og tekstur.

Glasurprøver

Test af svindprocent